

Záborský a Šmáriková proti Slovensku, rozsudek ze dne 16. 12. 2003

Stěžovatel: Záborský a Šmáriková

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 58172/00

Datum: 16.12.2003

Článek Úmluvy: čl. 29

čl. 34

čl. 35

čl. 41

čl. 44

čl. 6

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: občanskoprávní řízení, ochrana majetku, spravedlivý proces, vlastnictví

Významnost: 3

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

ČTVRTÁ SEKCE

16. prosince 2003

VĚC ZÁBORSKÝ A ŠMÁRIKOVÁ

(Rozsudek ve věci Záborský a Šmáriková v. Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva - Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, M. Pellonpää, V. Strážnická, R. Maruste, S. Pavlovschi, L. Garlicki, J. Borrego Borrego a dále M. O’Boyle, tajemník sekce, po neveřejném zasedání dne 25. listopadu 2003 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vznikl na základě stížnosti (č. 58172/00) proti Slovenské republice, předložené Soudu podle článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), Elemírem Záborským a Editou Šmárikovou, slovenskými občany (dále jen „stěžovatelé“), dne 22. února 2000.
2. Slovenská vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem P. Vršanským, kterého od 1. dubna 2003 nahradil P. Kresák.
3. Dne 17. prosince 2002 Soud prohlásil stížnost za částečně nepřijatelnou a rozhodl postoupit

stížnost ohledně délky řízení Vládě. Podle ustanovení článku 29 § 3 Úmluvy Soud rozhodl posoudit meritum stížnosti současně s její přípustností.

SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

4. První stěžovatel, E. Záborský, se narodil v roce 1912 a zemřel 9. dubna 2000. G. Strešňáková, jeho dcera, jednala při pokračování případu na jeho místě. Druhá stěžovatelka, paní E. Šmáriková, se narodila v roce 1917 a žije v Bratislavě.
5. Dne 10. února 1992 stěžovatelé požádali, spolu s několika dalšími osobami, o restituci nemovitého majetku podle zákona o mimosoudních rehabilitacích z roku 1991. Přitom uvedli, že jejich právní předchůdci darovali tento majetek státu pod nátlakem. Dne 27. února 1992 stěžovatelé předložili další listiny a dne 18. března 1992 žalovaná strana předložila stanovisko k žalobě.
6. Ve dvou separátních žalobách podaných v únoru 1992 požádaly další osoby o restituci části téhož majetku. Dne 15. dubna 1992 soud rozhodl posoudit všechny žaloby v jedné skupině řízení. Dne 22. května 1992 předložila žalovaná strana znalecký posudek ohledně zmíněného majetku.
7. Dne 25. června 1992 Okresní soud v Banské Bystrici případ odročil, protože byly zapotřebí zajistit další listiny. Dne 20. července 1992 soud jmenoval znalce za účelem určení, zda byl daný majetek přestavěn takovým způsobem, jak tvrdila žalovaná strana. Znalecký posudek byl předložen 7. září 1992. Ústní jednání se konalo ve dnech 25. listopadu 1991 a 7. ledna 1993.
8. Dne 11. ledna 1993 rozhodl Okresní soud v Banské Bystrici případ tak, že nařídil žalované straně uzavřít s jedním ze žalobců dohodu o restituci majetku. Rozsudek byl vyneseno v červnu 1993. Žalovaná strana a neúspěšní žalobci se odvolali. Dne 16. září 1993 Krajský soud v Banské Bystrici zrušil prvoinstanční rozsudek a uložil okresnímu soudu, aby provedl další důkazy. Rozhodnutí odvolacího soudu bylo vyneseno 5. listopadu 1993 a strany byly vyzvány, aby blíže uvedly, které důkazy navrhují provést. Okresní soud rovněž provedl další důkazy ze své vlastní iniciativy.
9. Ústní jednání se konalo 21. února 1994. Žalobci byli vyzváni, aby předložili další listiny.
10. Dne 22. dubna 1994 jmenoval okresní soud znalce, aby určil, zda byl majetek podstatně přestavěn po jeho převodu na stát v roce 1962. Dne 5. května 1994 dotčená instituce informovala soud, že není schopna podat znalecký posudek.
11. Dne 8. srpna 1994 jmenoval okresní soud znalcem Stavební fakultu Vysokého učení technického v Bratislavě a nařídil, aby byl znalecký posudek k výše uvedené otázce vypracován do třiceti dnů. Dne 23. listopadu 1994 soud urgoval znalce k předložení znaleckého posudku. Ten pak byl předložen 12. ledna 1995. V únoru a v březnu 1995 předložily strany k posudku své připomínky.
12. Několik žalobců a zástupci žalované strany se k ústním jednáním, jež se konala ve dnech 15. května 1995 a 12. července 1995, nedostavilo. Stranám bylo uloženo, aby předložily další informace.
13. Další ústní jednání se konala ve dnech 6. a 11. prosince 1995. Posledně uvedeného data vynesl Okresní soud v Banské Bystrici nový rozsudek, v němž žalované straně uložil, aby uvedený majetek navrátila žalobcům. Rozsudek byl zaslán stranám během srpna 1996. Ve dnech 6. a 17. září 1996 se žalovaná strana odvolala.
14. Dne 8. října 1996 předseda Okresního soudu v Banské Bystrici v odpovědi na stížnost stěžovatelů připustil, že došlo k nežádoucímu zdržení při vyhotovení rozsudku s odůvodněním ze dne 11. prosince 1995.
15. Dne 25. října 1996 vynesl okresní soud dodatkový rozsudek, v němž opravil některé omyly v rozsudku ze dne 11. prosince 1995. Ve dnech 13. a 18. listopadu 1996 se stěžovatelé proti dodatkovému rozsudku odvolali. Spis byl postoupen Krajskému soudu v Banské Bystrici dne 21. listopadu 1996.

16. Dne 20. května 1997 zrušil Krajský soud v Banské Bystrici rozsudek okresního soudu ze dne 11. prosince 1995 v jeho pozdějším znění, protože byl zmatečný. Krajský soud uložil okresnímu soudu, aby nechal rozsah žaloby vymezit stěžovatelům a aby provedl další důkazy. V rozhodnutí se uvádělo, že prvoinstanční soud nespécifikoval správně zadání znalcům a že v důsledku toho nebyly jejich posudky postačující. Rozhodnutí odvolacího soudu bylo doručeno v červnu 1997.
17. Dne 20. června 1997 pan E. Záborský požádal, aby případ byl postoupen Okresnímu soudu v Bratislavě. Pan E. Záborský zejména namítal, že délka řízení je nepřiměřeně dlouhá. Dne 29. července 1997 stěžovatel svou žádost vzal zpět.
18. Dne 13. října 1997 požádal soud stěžovatele, aby do patnácti dnů specifikovali, jaký podíl na majetku každý z nich požaduje, a aby poskytli další informace ohledně požadovaného majetku. Právní zástupce pěti stěžovatelů odpověděl dne 3. listopadu 1997. Dne 18. listopadu 1997 požádal právní zástupce ostatních stěžovatelů o prodloužení lhůty s odůvodněním, že byl nemocen a že požadované informace jsou složité.
19. Dne 12. ledna 1998 přerušil okresní soud řízení s odůvodněním, že stěžovatelé nevyhověli jeho nařízení ze dne 13. října 1997. Strany se odvolaly. Spis byl postoupen krajskému soudu 9. února 1999. Dne 3. března 1998 zrušil krajský soud rozhodnutí ze dne 12. ledna

1998 s odůvodněním, že okresní soud nepoučil stěžovatele o tom, jak mají být nedostatky v jejich žalobách odstraněny, a že lhůta pro tento účel stanovená nebyla adekvátní, zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že byly požadovány informace z pozemkového rejstříku a že žalobci jsou zastupováni různými advokáty.

20. Dne 6. března 1998 uložil okresní soud stěžovatelům, aby předložili doplňkové informace ohledně svých požadavků do třiceti dnů.
21. Dne 17. června 1998 okresní soud strany vyslechl a rozhodl vyžádat si druhý znalecký posudek.
22. Dne 2. července 1998 specifikovali zástupci pěti stěžovatelů předmět požadavků.
23. Rozhodnutím ze dne 26. října 1998 jmenoval okresní soud znalcem Stavební fakultu Vysokého učení technického v Košicích. Znalec byl instruován, aby určil, které části domu byly přestavěny po roce 1962, a aby posudek předložil do třiceti dnů. Dne 24. listopadu 1998 Okresní soud v Banské Bystrici postoupil spis Okresnímu soudu Košice II, který jej měl postoupit znalci. Vysoká škola jmenovaná znalcem obdržela spis 23. března 1999.
24. V červnu, v červenci a v říjnu 1999 urgoval Okresní soud v Banské Bystrici znalce, aby předložil posudek. Ten byl předložen 24. listopadu 1999. Mezi 13. prosincem 1999 a 1. únorem 2000 předložily strany k posudku své připomínky.
25. Ústní jednání před okresním soudem se konala ve dnech 21. února 2000 a 6. března 2000. Později uvedeného data okresní soud žalobu zamítl s odkazem na závěr, k němuž dospěl znalec, který byl předtím jmenován Stavební fakultou Vysokého učení technického v Košicích.
26. Na žádost soudce prodloužil předseda okresního soudu lhůtu pro vypracování písemného vyhotovení rozsudku do 30. května 2000 s odůvodněním, že soudce je přetížen, že případ je složitý a později že soudce má zdravotní problémy.
27. Dne 22. května 2000 advokát zastupující několik stěžovatelů informoval okresní soud, že pan E. Záborský zemřel 9. dubna 2000. Advokát dále požádal soud, aby povolil manželce a dceři pana Záborského, aby se k řízení připojily na jeho místě.
28. Prvoinstanční rozsudek byl doručen během června 2000. Stěžovatelé se odvolali. Dne 12. července 2000 předložili zástupci šesti stěžovatelů na žádost soudu důvody odvolání. Dne 3. srpna 2000 byl spis postoupen odvolacímu soudu.
29. Dne 10. října 2000 potvrdil Krajský soud v Banské Bystrici prvoinstanční rozsudek. Krajský soud dále zrušil prvoinstanční rozsudek o nákladech řízení. Dne 6. dubna 2001 Okresní soud v Banské Bystrici rozhodl, že stát nemá právo, aby mu byly uhrazeny náklady řízení neúspěšnými

stěžovateli. Odkaz byl učiněn na složitou povahu předmětu řízení, jakož i na délku řízení.

PRAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
2. Stěžovatelé si stěžovali, že délka jejich řízení byla neslučitelná s požadavkem „přiměřené lhůty“ zakotveným v článku 6 § 1, který zní takto:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... a v přiměřené lhůtě projednána ... soudem ...“

31. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasila.
32. Řízení bylo zahájeno 10. února 1992. Období, které je třeba vzít v úvahu, však započalo až 18. března 1992, kdy vstoupilo v platnost uznání práva na individuální stížnost bývalou Českou a Slovenskou Federativní Republikou, jejímž je Slovensko jedním z nástupnických států. Relevantní období skončilo 10. října 2000, když Okresní soud v Banské Bystrici vynesl konečný rozsudek ohledně meritu požadavků stěžovatelů. Toto období tudíž trvalo 8 let, 6 měsíců a 23 dní.
33. Přípustnost
34. Soud poznamenává, že tato stížnost není zjevně nepodložená ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy. Dále pak Soud poznamenává, že stížnost není nepřipustná ani z dalších důvodů. Proto musí být prohlášena za přípustnou.
35. Meritum věci
36. Vláda tvrdila, že délka řízení byla způsobena především složitostí případu. Poukázala na to, že soudy musely shromáždit značné množství důkazů včetně znaleckých posudků a že na řízení se podílelo mnoho účastníků. Vnitrostátní soudy postupovaly s náležitou péčí a možné průtahy, které způsobily, byly výjimečné a krátkodobé.

Pokud jde o chování stran, Vláda tvrdila, že stěžovatelé v několika případech nepředložili další informace ve lhůtě stanovené soudem a že se jejich zástupci nedostavili k několika jednáním. V průběhu řízení někteří stěžovatelé zemřeli a došlo ke změně na žalované straně. Délka řízení nebyla tudíž ve svém celku nepřiměřeně dlouhá.

35. Stěžovatelé tvrdili, že vnitrostátní soudy způsobily nežádoucí průtahy delší než tři roky. Podle jejich názoru případ nebyl obzvláště složitý a délka řízení nebyla zaviněna chováním stran. Případ neměl být zejména odročován pro nepřítomnost stěžovatelů nebo jejich zástupců. Jelikož někteří stěžovatelé byli vysokého věku, měl být případ projednáván s obzvláštní péčí. Stěžovatelé dospěli k závěru, že jejich právo na projednání v přiměřené lhůtě bylo porušeno.
36. Soud znovu připomíná, že přiměřenost délky řízení musí být stanovena ve světle okolností případu a s odkazem na kritéria stanovená v jeho judikatuře, zejména na složitost případu, chování stěžovatelů a relevantních orgánů, jakož i na to, o co se stěžovatelům ve sporu jedná (viz, mimo jiné, *Frydlender v. Francie /GC/, č.30979/96, § 43, ECHR 2000-VII*).
37. Soud uznává, že o případu bylo obtížné rozhodnout, a to jak pro relativně složitou povahu jeho předmětu, tak i pro značný počet stěžovatelů. Soud se domnívá, že strany svým chováním nepřispěly k délce řízení podstatným způsobem.
38. Pokud jde o chování vnitrostátních soudů, Soud poznamenává, že rozsudky Okresního soudu v Banské Bystrici byly zaslány více než čtyři a sedm měsíců po jejich vynesení. Kromě toho v rozsudku vynesném 11. prosince 1995 byly chyby. Proto musel být vnesen a stranám zaslán dodatkový rozsudek. Ve svém rozhodnutí ze dne 20. května 1997 Krajský soud v Banské Bystrici shledal, že soud první instance projednával případ chybně, a to zejména v tom smyslu, že zejména nevymezil správně úlohy znalců, v důsledku čehož znalci nemohli předložit vyhovující posudek. Proto byl případ vrácen soudu první instance a musel být nařízen další

znalecký posudek. Dne 12. ledna 1998 zrušil krajský soud rozhodnutí soudu první instance o přerušení řízení, jelikož shledal, že lhůta stanovená stěžovatelům pro předložení dalších informací byla příliš krátká. Soud dále poznamenává, že Okresní soud v Banské Bystrici rozhodl o pořízení znaleckého posudku 17. června 1998. Okresní soud za tímto účelem jmenoval znalce 26. října 1998, to znamená po více než čtyřech měsících. Uplynulo dalších téměř pět měsíců, než znalec obdržel spis dne 23. března 1999. Na závěr se poznamenává, že uplynuly další tři měsíce, než byl rozsudek okresního soudu sepsán a zaslán stranám.

39. Výše uvedené úvahy jsou postačující pro to, aby Soud učinil závěr, že případ stěžovatelů nebyl projednán v přiměřené lhůtě. Proto došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.
40. Aplikace článku 41 Úmluvy
41. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda
2. Každý ze stěžovatelů požadoval 200 000 slovenských korun (SKK) jako náhradu morální škody.
3. Vláda tvrdila, že takovýto požadavek je přehnaný.
4. Soud přiznává každému ze stěžovatelů 2500 euro (EUR) jako náhradu morální újmy.
5. Náklady a výdaje
6. Stěžovatelé rovněž požadovali 108 000 SKK jako úhradu nákladů a výdajů vynaložených jak před vnitrostátními soudy, tak před Soudem. Tato suma zahrnovala částku 100 000 SKK, kterou stěžovatelé museli zaplatit advokátovi, který je zastupoval před vnitrostátními soudy, částku 5000 SKK, zaplacenou za znalecký posudek v rámci vnitrostátního řízení, a částku 3000 SKK, odpovídající poštovnému a dalším výdajům.
7. Vláda namítla, že požadavek stěžovatelů je neopodstatněný.
8. Podle judikatury Soudu musí být náklady a výdaje přiznány pouze pokud byly skutečně stěžovatelem vynaloženy a pokud jsou přiměřené co do jejich výše (viz, mimo jiné, Arvelakis v. Řecko, č.41354/98, § 34, 12. dubna 2001). Aby bylo možné uhradit vnitrostátní náklady a výdaje, musí být vynaloženy s cílem zabránit nebo získat nápravu shledaného porušení Úmluvy.

Na základě informací, jež má k dispozici, Soud nenalézá žádný náznak, že v daném případě některé z vnitrostátních nákladů a výdajů, které stěžovatelé požadovali, byly jimi vynaloženy za tímto účelem.

Soud poznamenává, že stěžovatelé nebyli v řízení před ním zastoupeni advokátem. Podle vlastního uvážení a na základě ekvity Soud přiznává stěžovatelům částku 100 EUR na úhradu poštovného a kapesného, které vynaložili v kontextu s podáním a vyřizováním své stížnosti.

1. Úroky z prodlení
2. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje zbývající část stížnosti za přípustnou;
2. Potvrzuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;
3. Potvrzuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit druhé stěžovatelce a dceři prvního stěžovatele ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným v souladu s článkem 44 § 2 Úmluvy;

(i) 2500 EUR (dva tisíce pět set euro) každému jako náhradu morální újmy;

(ii) globální částku 100 EUR (jedno sto euro) jako náhradu nákladů a výdajů, přičemž výše uvedené částky budou přepočteny na slovenské koruny kursem aplikovatelným k datu vyrovnání, plus jakoukoliv daň, která může být splatná;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do urovnání budou z výše uvedených částek splatné prosté úroky v míře rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky během lhůty z prodlení, zvýšené o tři procentní body;

4. Zamítá zbývající část požadavku stěžovatelů na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno písemně dne 16. prosince 2003 podle článku 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Michael O'BOYLE

tajemník sekce

Nicolas BRATZA

předseda